

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/677,Rajd-historyczny-Szlakiem-pamieci-deportacje-Gornoslazakow-do-ZSRR-w-1945-roku-2.html>
19.03.2026, 03:50

Rajd historyczny „Szlakiem pamięci – deportacje Górnoszlazaków do ZSRR w 1945 roku” – 21 października 2005 r.

24.10.2005

21 października 2005 r. Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Katowicach we współpracy ze szkołami z Piekar Śląskich, Bytomia, Gliwic i Knuruwa zorganizowało rajd historyczny „Szlakiem pamięci – deportacje Górnoszlazaków do ZSRR w 1945 roku”. Celem rajdu było uczczenie przypadającej w tym roku 60. rocznicy deportacji poprzez upowszechnienie wiedzy o tym wydarzeniu wśród młodego pokolenia, zapoznanie uczestników rajdu z miejscami pamięci znajdującymi się na terenie regionu, a także wymianę doświadczeń.

W Miejskiej Bibliotece Publicznej w Piekarach Śląskich młodzież wraz z nauczycielem – Dariuszem Pietruchą przygotowała prezentację multimedialną wprowadzającą w tematykę deportacji. Na terenie Bytomia uczniowie wskazali miejsca związane z wywózkami do ZSRR (Kopalnię „Rozbark”, obiekty więzienia przy ul. Wrocławskiej, Kopalnię „Centrum”, przy której znajdował się obóz dla internowanych). Na dworcu kolejowym młodzież oraz członkowie Stowarzyszenia „Pro Fortalicium” zaprezentowali rekonstrukcję historyczną wydarzeń, jakie rozgrywały się w tym miejscu przed 60 laty. Wykorzystanie w inscenizacji autentycznego parowozu i wagonu, ubiorów z epoki (m.in. kobiecych strojów ludowych, mundurów i broni), a także gra młodych aktorów-amatorów – wszystko to zrobiło na obserwujących ogromne wrażenie i pozwoliło odczuć dramatyzm tamtych zdarzeń.

Żywą lekcję historii przeżyli uczestnicy rajdu w Gliwicach. Najpierw w Łabędach naoczny świadek, pan Benon Bencz wskazał granice obozu dla internowanych, który sowieci utworzyli na terenie osiedla domków jednorodzinnych, wyrzucając w ciągu dwóch godzin dotychczasowych mieszkańców. W Gimnazjum nr 5 chwilą zadumy i przejmującej refleksji stała się „Śląska droga krzyżowa”, w czasie której mieszkańcy Gliwic i okolicznych gmin podzielili się tragicznymi wspomnieniami dotyczącymi wkroczenia Armii Czerwonej na te tereny oraz deportacji członków ich rodzin do ZSRR w 1945 r.

Młodzież Knuruwa zorganizowała spotkanie z przeszłością i teraźniejszością. Ksiądz Rajmund Stachura, wywieziony do ZSRR w 1945 roku opowiedział o okolicznościach swojej deportacji, łagrowej gehennie, ale i o nadziei na powrót. Uczestnicy rajdu mieli także okazję poznać genezę działającego w Knurowie Stowarzyszenia „Tragedia Śląska 1945”, skupiającego deportowanych w 1945 roku oraz ich rodziny.

W ramach integracji regionalnej uczestnikami rajdu była także grupa uczniów z Gimnazjum nr 6 w Sosnowcu, która pełniła rolę obserwatorów i kronikarzy rajdu. To spotkanie było dla nich okazją poznania nowej dla nich karty w historii regionu.

Uczestnicy rajdu otrzymali na pamiątkę wydawnictwo IPN poświęcone deportacjom Górnoszlazaków do ZSRR, płytę CD z prezentacją multimedialną pokazującą postacie związane z deportacjami oraz miejsca pamięci. Swoją udział w rajdzie uczestnicy mogli udokumentować specjalną pieczęcią i okolicznościowym datownikiem.

W rajdzie udział wzięły następujące zespoły:

- I. zespół uczniów z I LO im. Jana III Sobieskiego i Zespołu Szkół nr 2 im. Janusza Korczaka w Piekarach Śląskich (opiekunowie: Joanna Grajewska-Wróbel, Dariusz Pietrucha),

- II. zespół uczniów z I LO im. J. Smoleń, II LO im. S. Żeromskiego, Gimnazjum nr 5 i Zespołu Ogólnokształcących Szkół Społecznych w Bytomiu (opiekunowie: Anna i Tomasz Śmiałkowie),
- III. zespół uczniów z Gimnazjum nr 5 Gliwicach (opiekunowie: dr Elżbieta Borkowska, Mariola Ziolo),
- IV. zespół uczniów z Gimnazjum nr 2 im. Mikołaja Reja w Knurowie (opiekun: Barbara Lipińska),
- V. zespół uczniów z Gimnazjum nr 6 im. Jana Kochanowskiego w Sosnowcu (opiekun: Tomasz Janus).

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Uczestnicy i organizatorzy rajdu w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Piekarach Śląskich.

Rekonstrukcja historyczna na dworcu kolejowym w Bytomiu – załadunek internowanych do wagonów kolejowych

Rekonstrukcja historyczna na dworcu kolejowym w Bytomiu – załadunek internowanych do wagonów kolejowych